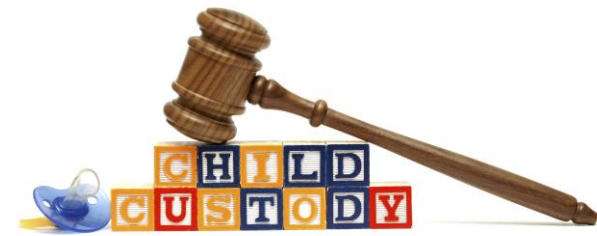

Huoltoriita – huoltokiusaaminen -
vieraannuttaminen. Kuka auttaa kun
lapsen oikeutta vanhempaan rikotaan?

Pauli Tossavainen | varapuheenjohtaja

Huoltoriita

- Huoltoriita on oikeusprosessi, jossa haetaan päätöstä lapsen huoltoon, asumista, tapaamisoikeutta tai elatusta koskevassa asiassa.
- Ikävin huoltoriita on sellainen, jossa lapsen toinen vanhempi tietoisesti tai tiedostamattaan pyrkii hankaloittamaan tai mitätöimään toisen vanhemmuutta huoltokiusaamalla ja/tai vieraannuttamalla häntä lapsen elämästä.
- Tapaamisoikeuden täytäntöönpano on oma oikeusprosessi. Sen käynnistää lasta tapaava vanhempi, jos tapaamiset eivät toteudu lainvoimaisen sopimuksen määräämällä tavalla.
- On yleistä, että vanhempi pyrkii vaikuttamaan lapsen mieleen ja mielipiteeseen vaikuttaakseen huoltoriidan lopputulokseen.
- **YKSI VANHEMPI RIITTÄÄ, JOKA TOIMII LAPSEN EDUN VASTAISESTI.**

Huoltokiusaaminen

- Kohdistuu suoraan vanhempaan ja välillisesti lapseen.
- Vanhemman alistamista ja tämän vanhemmuuden mitätöintiä.
- Huoltokiusaamisen toimia ovat mm.
 - Sopimuksilla pelaaminen (kieltäytyminen, kiristäminen, pitkittäminen, omavaltainen tulkinta, jne).
 - Lapsen tapaamisten/yhteyden estäminen ja hankaloittaminen.
 - Muuttaminen etäälle lapsen kanssa ilman toisen vanhemman suostumusta tai muu yhteishuollon periaatteen rikkominen.
 - Vanhemman tiedonsaannin estäminen tai sen häirintä.
 - Kohdevanhemman mustamaalaaminen ja perättömien rikosilmoitusten tekeminen lapsen kaltoinkohtelusta poliisille/lastensuojelulle tai koskien toisen vanhemman päihteiden käyttöä tai mielenterveydenongelmia.
- ON VANHEMMAN VAINOAMISTA JA LAPSEN EDUN VASTAISTA.

Lapsen vieraannuttaminen

- Vieraannuttaminen on lapsen mielen ja mieliteiden manipulointia suoraan ja epäsuorasti.
- Täysin vieraannutettu lapsi on liittoutunut vanhemman kanssa toista vanhempaa vastaan ja kieltäytyy itse kontaktista kohdevanhempaan.
- Vieraannuttamisen keinoja ovat mm.
 - Psykologinen kontrolli (syyllistäminen): *”ymmärrätkö miten paljon joudun kärsimään takiasi kun isäsi ei tee mitään”, ”et sinä noin voi ajatella, käyttäydyt kuten äitisi”.*
 - Kaksoisviestintä: *”onpa hyvä että näet isääsi ja pidät häneen yhteyttä”* (samalla tiedät mitä siitä ajattelen).
 - Lapsen palkitseminen toista vanhempaa hylkivistä teoista/sanoista tai rankaiseminen toisen vanhemman luona vietetyistä hyvistä hetkistä.
 - Toisen vanhemman mustamaalaaminen tai ominaisuuksien vähättely / liioittelu lapselle: *”Äitisi ei ole koskaan sinusta välittänyt”* tai *”koska isäsi maksaa niin vähän elatusmaksua, emme pääse matkalle”.*
- ON LAPSEEN KOHDISTUVAA HENKISTÄ VÄKIVALTA.

Nykytilanteen kuvaus

Kuka auttaa lasta ja hänen vanhempaa, jos lapsen oikeutta elää molempien vanhempien kanssa ei kunnioiteta? [YK:n lapsen oikeuksien sopimus]

- Lastenvalvoja
- Lastensuojelu
- Perheneuvola
- Perheasiainsovittelu
- Asiantuntija-avusteinen sovittelu [Follo]
- Ensi- tai turvakoti
- Koulu tai päiväkoti
- Ystävät, sukulaiset, naapurit
- Poliisi
- Oikeuslaitos

Lastenvalvoja

- "Teemme sopimuksia vain vanhempien kanssa jotka pystyvät sopimaan, emme voi auttaa teitä".
- "Lasten tai vanhemman olosuhteiden tai asumisosoitteen selvittäminen ei kuulu meille".
- "Riitatapaukset kuuluvat käräjäoikeudelle".
- "Riitaisissa eroissa vuoroasuminen ei ole lapsen edun mukaista".
- "Kannattaisiko tässä isän joustaa tapaamisista vaikka puoli vuotta, ettei tule lisää riitaa?".
- "Isän kannattaa miettiä omaa asennetta tapaamisten tärkeydestä".

- SOPIMUKSEN SAAMINEN VANHEMPIEN VÄLILLE ON TÄRKEÄMPÄÄ KUIN YHTEYDEN SÄILYTTÄMINEN MOLEMPIIN VANHEMPIIN.

Ensi- tai turvakoti

- "Meille voi tulla väkivallan pelon takia, jos kokee itsensä tai lapsen uhatuiksi toisen vanhemman taholta".
 - Motiiveja ei kyseenalaisteta.
 - "Emme voi antaa tietoja puolisostanne tai teidän lapsista, jos he ovat asiakkaitamme.
 - Valtio ja kunta rahoittavat, mutta kuka määrittelee ja valvoo lapsen edun toteutumista ja yhteyden säilymistä toiseen vanhempaan?
 - Turvakoteja voidaan käyttää ja käytetään väärin hyväksi vakiinnuttamaan lähihuoltajuus ja lapsen asuminen.
-
- TOISEN VANHEMMAN JA LAPSEN YHTEYDESTÄ HUOLEHTIMINEN EI KUULU TURVAKODIN PALVELUIHIN.

Lastensuojelu

- "Vanhempien välinen riita, huoltokiusaaminen ja vieraannuttaminen eivät aiheuta lastensuojelullista huolta".
- "Ikäviähän nämä tapaamiskiista ovat, mutta kyllä se lapsi tulee vielä sinun luokse kunhan kasvaa isoksi".
- Lapsen kiireellistä sijoitusta ei voi käyttää huoltoriidassa.
- "Emme voi auttaa avopalvelujen keinoin vanhempaa, joka ei apua halua.
- Keinovalikoimassa ei ole tapoja puuttua vanhemman huoltokiusaamiseen tai lapsen vieraannuttamiseen.
- "EMME VOI VAATIA VANHEMPAA NOUDATTAMAAN TAPAAMISSOPIMUSTA, JOS SITÄ RIKOTAAN", "EMME VOI MUUTTAA VANHEMMAN PERSONALLISUUTTA".

Poliisi

- Omavaltainen huostaanotto ja maansisäinen lapsikaappaus ovat poliisiasioita vain, jos sen tekee tapaajavanhempi.
- "Tapaamissopimuksen rikkomukset eivät kuulu meille".
- "Poliisi ei tutki vieraannuttamista henkisenä väkivaltana".
- "Perätön rikosilmoitus toisesta vanhemmasta ei ole rangaistava teko, vaikka se johtaisi yhteyden katkeamiseen vanhemman ja lapsen välillä".
- Rikosilmoitusta ei voi tehdä lapsen vieraannuttamisesta (henkinen väkivalta), mutta fyysisestä tai seksuaalisesta väkivallasta voi.

- "VANHEMMAN HUOLTOKIUSAAMINEN JA LAPSEN VIERAANNUTTAMINEN EIVÄT KUULU POLIISILLE".

Asiantuntija-avusteinen sovittelu

- On vapaaehtoista, jolloin sovittelua voidaan käyttää ajan pelaamiseen ja olosuhteiden vakiinnuttamiseen.
- Syntyvää tietoa vanhempien välisestä tilanteesta ja heidän motiiveista ei voida käyttää muualla, vaikka se olisi lapsen etu (luottamuksellisuus).
- Valta on sillä vanhemmalla, jolla lapsi on sovitteluun mentäessä.
- Ei tutkimustietoa:
 - Ovatko syntyneet sopimukset oikeasti lapsen edunmukaisia.
 - Miten sovittuja sopimuksia noudatetaan.
 - Mikä on sopimuksen sisältö suhteessa lähtötilanteeseen.
- **EI SOVELLU VAIKEISIIN HUOLTORIITOHIN, JOISSA ESIINTYY LÄHES AINA LAPSEN VIERAANNUTTAMISTA JA VANHEMMAN HUOLTOKIUSAAMISTA.**

Käräjäoikeus ja olosuhdeselvitys

- Kanteen tekemisestä ensimmäiseen oikeuden istuntoon ja väliaikaisratkaisuun menee 2–6 kk ja päätökseen 6–18 kk.
- ”Pyydämme kunnalta olosuhdeselvityksen, jonka painoarvo on 90% oikeuden päätöksestä”:
 - ”Emme pysty olosuhdeselvityksessä selvittämään mitä todellisuudessa on tapahtunut”.
- ”Käräjäoikeudessa toivomme vanhempien puhuvan totta”.
- ”Päätämme lapsen edun mukaisesti, jossa painoarvo on lapsen vakiintuneilla olosuhteilla”.
- Lapsen edun mukaiset perustelut puuttuvat tai vääristyvät oikeuden/olosuhdeselvitysten päätöksissä.

- **KÄRÄJÄOIKEUDEN TEHTÄVÄ EI OLE VALVOA LAPSEN EDUN TOTEUTUMISTA TAI SOPIMUKSESSA PYSYMISTÄ TUOMION JÄLKEEN.**

Käräjäoikeuden täytäntöönpano

- Hidas prosessi hakemuksesta istuntoon, jota ennen on täytäntöönpanosovittelu.
- Ei ole riitoja ennaltaehkäisevä. Ei siis koske aikaisemmin tapahtuneita tapaamistenestämisiä.
- "Ei koske lapsia, jotka ovat täyttäneet 12 vuotta".
- Kuluriski täytäntöönpanon hakijalla.
- Vain tapaamiset ovat täytäntöönpanokelpoisia. Muut yhteyden häirinnät eivät (esim. sovitut puhelut).
- Uhkasakkoja langetetaan hyvin harvoin, koska ne voivat heikentää lapsen kanssa asuvan taloutta.

- TAPAAMISTEN TÄYTÄTÖÖNPANOLAKI EI OLE RIITAA ENNALTAEHKÄISEVÄ. UHKASAKKO TULEE ENSIN HAKEA JA ERIKSEEN VIELÄ TUOMITA.

Lapsen oikeus tuntea vanhempansa

SUOMESTA PUUTTUU VIRANOMAINEN, JONKA TEHTÄVÄ ON HUOLEHTIA LAPSEN EDUSTA JA OIKEUDESTA ELÄÄ MOLEMPIEN VANHEMPIEN KANSSA.

Seuraukset kohdevanhemmalle

- Kohdevanhemman kokema huoli, tuska ja epätietoisuus omasta lapsesta ovat verrattavissa lapsen kuolemaan tai katoamiseen.
- Toivottomuus ja turhautuminen, joka johtuu vanhemmuuden menetyksestä. Kontaktin saaminen lapseen jää lapsen armolle.
- Jos kontakti on, niin kasvatuksellinen suhde ajautuu kriisiin, jossa lapset toimivat vailla ohjausta, kuria ja järjestystä. Lapsen "rankaiseminen" voi johtaa yhteyden loppumiseen kokonaan.
- Usko oikeaan ja oikeuslaitokseen häviää. Huolimattomasti tehtyjen olosuhdeselvitysten perusteella tehdään puutteellisia päätöksiä lapsen elämään liittyen.
- Itsetuhoisia ajatuksia, terapiaa ja vertaistukea, menetettyjä työpäiviä/tuloja sekä turhia oikeudenkäyntejä.

Seuraukset lapselle

- Vaarantaa vakavasti lapsen psyykkisen kehityksen riippuen vieraannuttamisen vakavuudesta ja lapsen omasta aktiivisuudesta osallistua siihen.
- Vakavissa tapauksissa lapsi kantaa kahta erillistä maailmaa ja identiteettiä.
- Lapsi oppii vihaamaan kohdevanhempaa ja samalla se herättää lapsessa häpeän ja syyllisyyden tunteita.
- **ON LAPSEEN KOHDISTUVAA HENKISTÄ VÄKIVALTA.**

Lastenhuoltolaki uudistuu

Pikkuparlamentti 17. marraskuuta 2015

